

Naslov članka/Article:

Elementi formativnega spremljanja v procesu načrtovanja in izvedbe govornih nastopov

Formative Monitoring Elements in the Process of Speech Planning and Performance

Avtor/Author:

Petra Pugelj Peca

DOI:

CC licenca

Priznanje avtorstva-Nekomercialno-Brez predelav

Razredni pouk št. 1/2018, letnik 20

ISSN 1408-7820

Izdal in založil: Zavod Republike Slovenije za šolstvo
Kraj in leto izdaje: Ljubljana, 2018

Spletna stran revije:

<https://www.zrss.si/strokovne-revije/razredni-pouk/>

Petra Pugelj Peca,
Osnovna šola
Danile Kumar Ljubljana

Elementi formativnega spremljanja v procesu načrtovanja in izvedbe govornih nastopov

IZVLEČEK: V prispevku je predstavljen primer realizacije načrtovanja in izvedbe govornih nastopov pri pouku slovenščine v 4. razredu osnovne šole. Učenci so s pomočjo miselnih vzorcev in njihovih pretvorb v besedilo opisovali sebe, svojega sorodnika in svojega vrstnika. Napisana besedila so nato v obliki govornih nastopov predstavili svojim vrstnikom. V ta vzgojno-izobraževalni proces so bili vključeni tudi elementi formativnega spremljanja znanja, s pomočjo katerih so učenci aktivno sodelovali v procesu pridobivanja znanja. S sooblikovanjem namenov učenja, kriterijev uspešnosti, podajanja povratnih informacij vrstnikom, samovrednotenjem, odločanjem za izvedbo dejavnosti, sodelovanjem pri oblikovanju točkovnika za vrednotenje uspešnosti dosege kriterijev idr. so posledično prevzemali odgovornost za svoje učenje in učne dosežke.

Ključne besede: govorni nastop, opisovalno besedilo, elementi formativnega spremljanja

Formative Monitoring Elements in the Process of Speech Planning and Performance

Abstract: The article describes the implementation example of planning and carrying out speaking performances in fourth-grade Slovene lessons at the primary-school level. The students made mind maps and transformed them into texts describing themselves, their relative or their peer. Afterwards, they presented written texts in the form of speeches to their classmates. The educational process included elements of formative knowledge monitoring which helped students to actively participate in the process of knowledge acquisition. By collaboratively formulating the purpose of learning and successfulness criteria, by providing feedback to classmates, self-evaluating, deciding on activity implementation, and cooperatively developing a scoring system for the evaluation of successfulness in criteria achievement etc., they consequentially took the responsibility for their learning and learning achievements in their own hands

Keywords: speaking performance, descriptive text, elements of formative monitoring

Govorno nastopanje

Govorno nastopanje je javno in enosmerno sporočanje v slušnem oz. zvočnem prenosniku. Ko govorec govorno nastopa, govori množici in je ne spodbuja k odzivu, temveč ji le sporoča svoje misli, doživetja, prepričanja idr. Na govorno nastopanje se je treba temeljito pripraviti, zato ta dejavnost poteka v petih fazah.

PET FAZ GOVORNEGA NASTOPANJA

1. določanje vrste in teme besedila, ključnih besed in bistvenih podatkov,
2. urejanje gradiva,
3. ubesediljenje gradiva,
4. popravljanje osnutka in pomnjenje besedila in
5. izvajanje govornega nastopa.

Govorec se pod vplivom spodbud iz okolja odloči za vrsto (npr. opis osebe) in temo besedila (to, o čemer bo govoril). Nato na osnovi drugih besedil izbrane besedilne vrste določi ključne besede (oz. področja ali vrste podatkov, s katerimi bo predstavil/razvijal temo). Dopolni jih z bistvenimi podatki, ki jih določi iz teme besedila. S tem sestavi vsebino besedila (to, kar bo povedal). Sledi urejanje gradiva. Govorec ureja in razvršča ključne besede in bistvene podatke (odloča se, v katerem delu besedila bo kaj sporočil) in se odloči, s čim bo besedilo začel in s čim ga bo končal (jedru doda uvod in zaključek). V okviru ubesediljenja besedila govorec predeluje »načrt« v besedilo (pretvarja ga v smiselno sestavljene in med seboj povezane povedi). Med izvajanjem govornega nastopa pa mora govorec paziti na to, da gleda poslušalce, govori dovolj glasno, razločno, hitro, tekoče in živahno ter čim bolj zborna in prosto. Pri tem si lahko pomaga s ponazorili npr. plakati, prosojnicami (Križaj idr., 2000, str. 25).

Proces načrtovanja in izvedbe govornih nastopov

Učenci četrtega razreda so načrtovali in izvedli govorne nastope, s katerimi so predstavili opis osebe (sebe, družinskega člana in vrstnika). S temi besedili so na podlagi opazovanja določene osebe predstavili njeno zunanost, lahko pa tudi način življenja (Cajhen idr., 2009).

V okviru teh dejavnosti so zasledovali naslednje operativne cilje (obvezni, izbirni) učnega načrta za slovenščino (2011, str. 25–26).

Učenci:

- *podrobno berejo in/ali pozorno poslušajo* kratko enogovorno neumetnostno besedilo določene vrste (opis osebe),
- povzemajo temo, podteme/ključne besede in bistvene podatke – izdelajo miselni vzorec/ preglednico/dispozicijske točke,
- obnavljajo besedilo,
- povzemajo zgradbene in jezikovne značilnosti tiste vrste sprejetih besedil, ki jih bodo nato tudi tvorili (opis osebe),
- argumentirano vrednotijo razumljivost, zanimivost, resničnost, aktualnost, uporabnost, živost, ustreznost in učinkovitost besedila,
- poročajo o svoji strategiji sprejemanja (branja/ poslušanja) besedila,
- vrednotijo svojo zmožnost kritičnega sprejemanja enogovornih neumetnostnih besedil (opisa osebe) ter načrtujejo, kako bi jo izboljšali,
- najprej z učiteljevo pomočjo, nato pa čim bolj samostojno uresničujejo faze sporočanja ter tvorijo (to je govorno nastopajo in/ali pišejo) čim bolj ustrezno, razumljivo in jezikovno pravilno enogovorno besedilo določene vrste (opis osebe),
- poročajo o svoji strategiji tvorjenja enogovornega besedila,
- argumentirano vrednotijo svoj govorni nastop in svoje poznavanje značilnosti dane besedilne vrste (opisa osebe),
- vrednotijo svojo zmožnost govornega nastopanja enogovornih besedil (opisa osebe) ter načrtujejo, kako bi jo izboljšali.

Učenci postopoma usvajajo:

- merila za vrednotenje besedil ter jih upoštevajo pri vrednotenju svojih in tujih besedil,
- merila za vrednotenje zmožnosti tvorjenja besedil ter jih upoštevajo pri vrednotenju svoje in tuje zmožnosti tvorjenja besedil (Učni načrt. Slovenščina, 2011, str. 30).

V vzgojno-izobraževalno delo pa so bili vključeni tudi elementi formativnega spremljanja procesa učenja. Opredelimo ga lahko kot pedagoški dialog za soglasno skupno učiteljevo in učenčevo spremljanje, kontroliranje in usmerjanje razvoja učenja posameznika z namenom izboljšanja učnega učinka v procesu učenja in da bi bila sodba o vrednosti naučenega ob koncu učenja čim bolj korektna (Komljanec, 2008, str. 14). Komljančeva (prav tam) po

več avtorjih (prim. Tomić, 2002, Wood, 1987, Merill, 1983) povzema, da je formativno preverjanje znanja najbolj naravna oblika preverjanja, ki uravnava merila uspešnosti posameznega učenca in skupine v skladu s predpisanimi standardi znanj oz. učnimi cilji. Njegova vrednost je v opazovanju razvoja doseganja znanja in ustrezni podpori v procesu učenja. Formativno preverjanje je kazalnik, kdaj lahko učenec in učitelj preideta s stopnje preverjanja in utrjevanja na sklepno stopnjo ocenjevanja (k merjenju dosežka).

ELEMENTI FORMATIVNEGA SPREMLJANJA

- *načrtovanje namenov učenja in kriterijev uspešnosti* (pri čemer učenci aktivno sodelujejo in s tem prevzemajo odgovornost za svoje učenje),
- *dokazi/učni dosežki* (učencem naj bi bilo omogočeno dokazovanje znanja na različne načine),
- *povratna informacija* (daje jih učitelj in učenci, upošteva se jih pri načrtovanju pouka),
- *dejavnosti/vprašanja* (pomembna so odprta, problemska vprašanja, ki spodbujajo razmišljanje, znanje učenci izgrajujejo tudi na nepravilnih in nepopolnih odgovorih) in
- *samovrednotenje, vrstniško vrednotenje, samoregulacija* (presojanje dosežkov na podlagi dogovorjenih kriterijev uspešnosti) (Holcar Brunauer, 2016).

Formativno spremljanje učitelju omogoča, da pouk prilagaja učencu na podlagi informacij, ki jih od njega dobi. Informacije pridobiva s sistematičnim opazovanjem in pedagoškim dialogom. Učencu mora dati povratno informacijo o tem, kje je in kako naj nadaljuje z učnim delom. Učitelj gradi na predznanju in aktivnosti učencev, svojo vlogo mora spremeniti od nekdanj vsevednega posredovalca znanja v organizatorja raziskovanja. Učenec mora zaznati, da učitelja bolj zanima, kaj in kako razmišlja, kakor to, kakšna je prava rešitev. Aktivna udeležba učencev v procesu učenja in sprotno preverjanje znanja pa posledično povečuje njihovo notranjo motivacijo in lastno odgovornost za uspeh (Čadež, 2012, str. 98–99).

Elementi formativnega spremljanja v procesu načrtovanja in izvedbe govornih nastopov

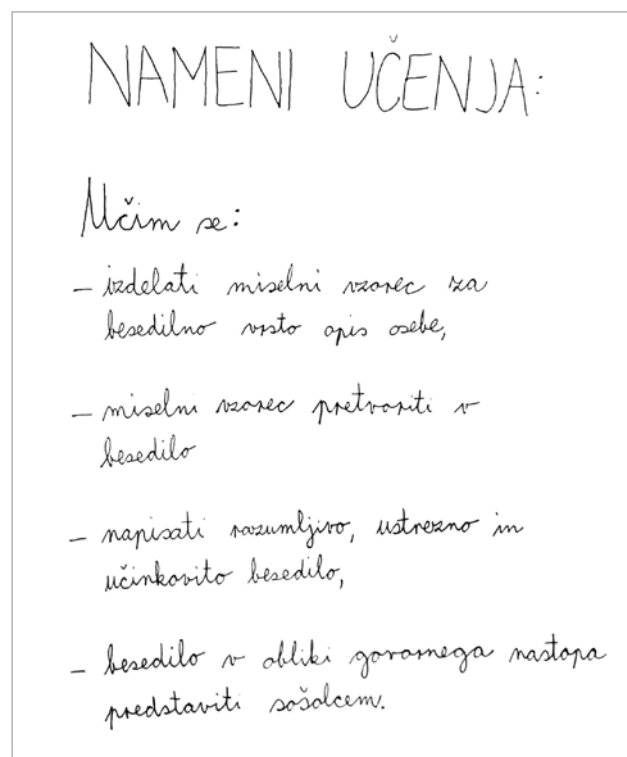
1. Določanje namenov učenja

Glede na zgoraj zapisane učne cilje iz učnega načrta za slovenščino (2011) so učenci ob moji pomoči določili namene učenja. Zapisali smo jih na plakat in ga postavili na vidno mesto v učilnici (slika 1).

2. Preverjanje predznanja

Učenci so samostojno izdelali miselni vzorec za opis osebe. Z njim so predstavili sebe. Nato so ga pretvorili v besedilo. Analiza njihovih izdelkov je pokazala, da učenci:

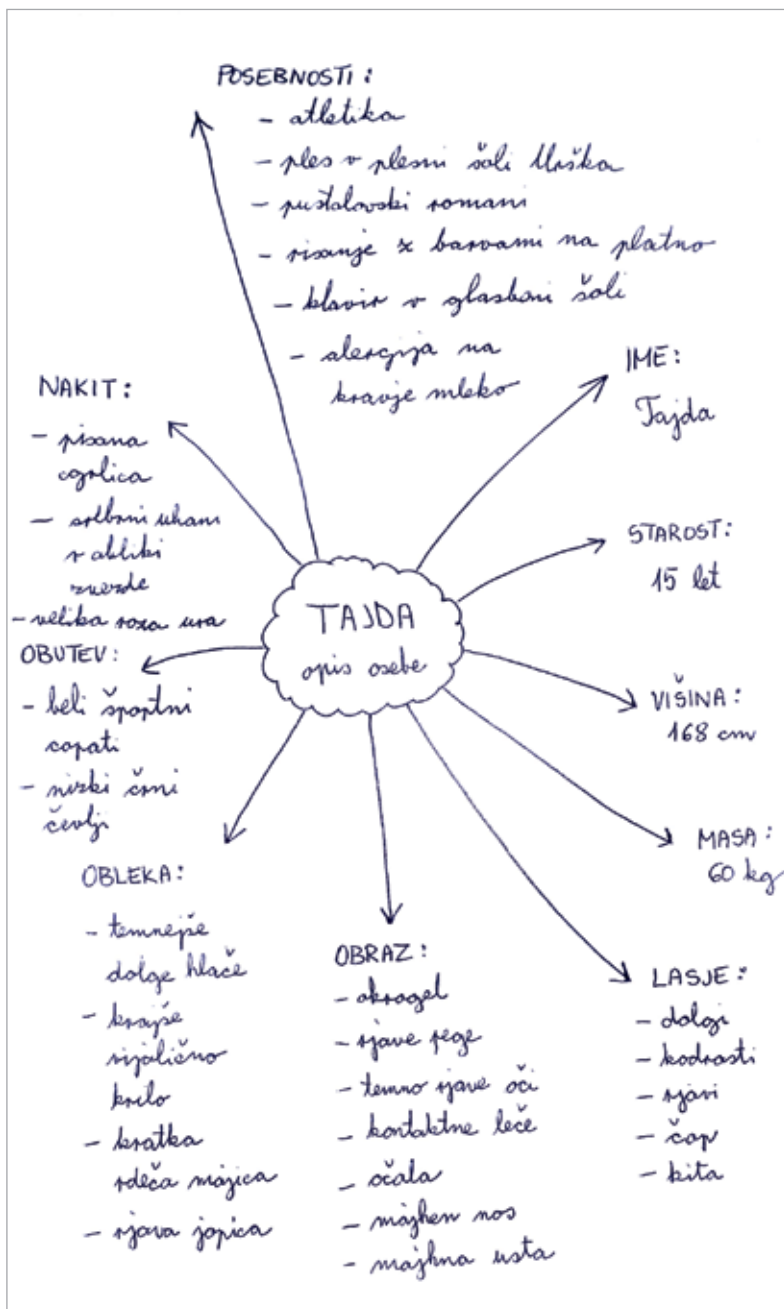
- delno poznajo zakonitosti oblikovanja miselnih vzorcev. Večina učencev je na sredino miselnega vzorca napisala poimenovanje sebe (svoje ime) in podenj besedilno vrsto (opis osebe) ter oboje obkročila, iz teme miselnega vzorca pa povlekla nekaj črt. K vsaki od njih pa večina učencev ni pripisala ključne besede in bistvenih podatkov v obliki besed/besednih zvez, ampak v obliki povedi oz. delov povedi (brez velike začetnice in pike). Prav tako večina učencev miselnega vzorca ni izdelala v skladu s priporočili N. Cajhen idr. (2009, str. 81),

Slika 1: Nameni učenja

ki pravi, da učenci začnejo pisati desno zgoraj in nadaljujejo v smeri urnega kazalca, ob vsaki ključni besedi navedejo več bistvenih podatkov, ki jih zapišejo z odstavčnimi pomišljaji. Povedi, ki so jih zapisali, so bile okoli teme miselnega vzorca prosto razvrščene (npr. v desnem zgornjem je bilo napisano lastno ime, v smeri urnega kazalca pa so si nato v naslednjem vrstnem redu sledile povedi, katerih vsebina se je nanašala na predstavitev: rojstnega kraja, najljubše živali, družinskih članov, starosti, višine, najljubše pijače ipd.):

- delno poznajo zakonitosti pretvorbe miselnega vzorca v besedilo in oblikovno/slovnično razmerje med povedmi. Večina učencev je v besedilu smiselno razvrstila povedi, ki so jih napisali v miselni vzorec. Nekaj učencev v svoja besedila ni vključilo vseh podatkov, ki so jih napisali v miselni vzorec, nekaj učencev pa je v besedila napisalo podatke, ki jih niso zapisali v miselni vzorec. Nekaj učencev je besedilo napisalo v obliki naštevanja (npr. Visok sem približno 140 cm, tehtam 32 kg, rad imam košarko, najraje nosim modro majico in kavbojke, hodim v glasbeno šolo ...). Tudi povedi v besedilu niso bile vedno smiselno razvrščene (npr. Ime mi je ... Najraje gledam televizijo. Rodila sem se v Ljubljani. Imam starejšo sestro. V prostem času treniram odbojko. Visoka sem 135 cm. Rada berem knjige.) – bistveni podatki, ki bi jih lahko navedli k določeni ključni besedi, niso bili navedeni skupaj, ampak na različnih mestih v besedilu. Nekateri učenci pa so zapisali besedilo, v katerem so se besede v zaporednih povedih ponavljale (npr. Sem ... Imam brata. Imam kužka Nika. Najraje imam pico in jabolčni sok. Najraje imam pisana oblačila. Imam veliko prijateljev). Nekaj učencev v svojih besedilih ni opisovalo sebe, ampak pripovedovalo o dogodkih iz svojega življenja (npr. Ko sem bil majhen, sem zelo rad plaval v bazenu. Večkrat sem z družino obiskal babico, ki je živel v Logatcu.)

Slika 2: Miselni vzorec 1

3. Obravnava učnih vsebin, sodelovalno učenje

Na osnovi analize učenčevih izdelkov sem za učence pripravila pisno gradivo, s katerim sem jih želela opozoriti na napake, ki so jih naredili, ko so izdelovali miselne vzorce in jih pretvarjali v besedilo. Odločila sem se, da v gradivo ne vključim konkretnih primerov, ki so jih napisali posamezni učenci, saj bi s tem posameznikom, katerih izdelke bi izbrala, eksplicitno pokazala določeno napako. S pomočjo izmišljenih primerov so učenci tako morali sami ugotoviti, kaj so v svojih izdelkih naredili dobro in kaj (še) ne.

Gradivo je bilo sestavljeno iz petih besedil in dveh miselnih vzorcev. Besedila so bila označena z črkami A, B, C, Č in D. V besedilu A povedi niso bile smiselno razvrščene, besedilo B je predstavljalo

vzorčni primer opisa osebe, v besedilu C so bile neposredno navedene ključne besede, v besedilu Č pa so se določene besede v zaporednih povedih ponavljale. Besedilo D pa je bila pripoved o dogodkih iz življenja osebe in ne opis osebe (priloga 1).

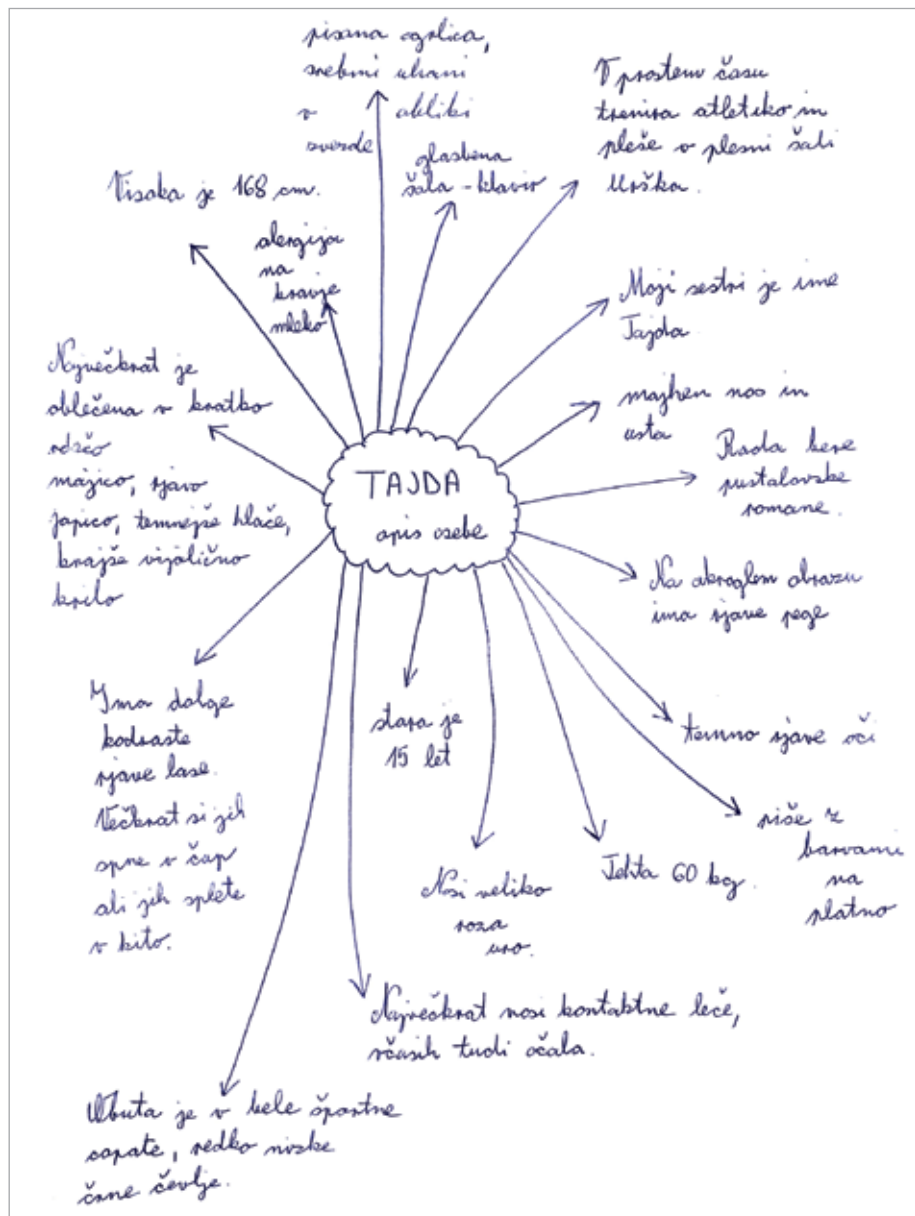
Miselna vzorca pa sta se razlikovala v tem, da je bil tisti, ki je bil označen s številko 1, vzorčen primer miselnega vzorca besedilne vrste opisa osebe, miselni vzorec, ki pa je bil označen s številko 2, pa je bil oblikovan tako, da so bile vanj vključene oblikovne in vsebinske napake, ki so jih učenci naredili v miselnih vzorcih, s katerimi so opisovali sebe (npr. zapis povedi oz. delov povedi namesto ključnih besed in bistvenih podatkov – sliki 2 in 3).

Učenci so se razdelili v skupine, ki so bile sestavljene iz petih članov. Vsak učenec si je izbral eno besedilo in ga tiho/polglasno prebral. Nato je pod besedilo napisal odgovore na naslednja vprašanja:

- Je besedilo po tvojem mnenju ustrezno napisano? Zakaj da/ne?
- Kaj bi moral pisec besedila po tvojem mnenju spremeniti, da bi bilo besedilo ustrežnejše?

Člani skupin, ki so izbrali isto besedilo, so nato oblikovali nove skupine, v katerih so se pogovorili o prebranem in svojih ugotovitvah v povezavi s prebranim besedilom. Nato pa je vsak posameznik skupne ugotovitve teh novo nastalih skupin predstavil v svoji matični skupini. Matične skupine učencev so nato določile, katero besedilo je predstavljalo najboljši primer opisa osebe. Vse skupine so se strinjale, da je to besedilo B.

Nato je vsaka skupina dobila miselna vzorca. Člani skupine so na list napisali podobnosti in razlike med njima (npr. ista vsebina je v enem izražena z besedami oz. besednimi zvezami, v drugem pa s povedmi). Izbrali so tistega, ki je po njihovem mnenju predstavljal

Slika 3: Miselni vzorec 2

osnovo, na podlagi katere je bilo napisano besedilo B. Vse skupine so se strinjale, da je to miselni vzorec 1, ob opisovanju katerega so učenci ugotovili tudi ključne besede opisa osebe: ime, starost, višina, masa, lasje, obraz, obleka, obutev, nakit in posebnosti.

4. Določanje kriterijev uspešnosti izdelave miselnega vzorca, pretvorbe le-tega v besedilo in oblikovanja besedila

Na podlagi teh dejavnosti so učenci nato določili kriterije uspešnosti izdelave miselnega vzorca in

KRITERIJI USPEŠNOSTI IZDELAVE MISELNEGA VZORCA:

Uspešen bom, ko bom:

- v miselni vzorec opisa osebe vključil ključne besede te besedilne vrste,
- miselni vzorec oblikoval s pomočjo ključnih besed in bistvenih podatkov (in ne povedi ali delov povedi),
- ključne besede in bistvene podatke smiselno razporedil v miselnem vzorcu (vsi bistveni podatki določene ključne besede bodo zapisani skupaj in pod ključno besedo).

Slika 4: Kriteriji uspešnosti izdelave miselnega vzorca

KRITERIJI USPEŠNOSTI IZVEDBE GOVORNIH NASTOPOV:

Uspešen bom, ko bom:

- govoril knjžno,
- govoril primerno hitro (ne prepočasi in ne prehitro),
- govoril primerno glasno (ne pretiho in ne preglasno),
- gledal poslušalce (ne bom gledal ses čas v eno točko ali v tla),
- se ne bom naslanjajal na tablo, igral z rokami.

Slika 6: Kriteriji uspešnosti izvedbe govornih nastopov

KRITERIJI USPEŠNOSTI PRETVORBE MISELNEGA VZORCA V BESEDILO IN OBLIKOVANJA BESEDILA:

Uspešen bom, ko bom:

- v besedilo vključil podatke iz miselnega vzorca,
- v besedilu zapisal bistvene podatke v obliki povedi (z veliko raččnico in končnim ločilom),
- povedi v besedilu smiselno razvrstil,
- v zaporednih povedih uporabil različne besede (besede se ne bodo ponavljale).

Slika 5: Kriteriji uspešnosti pretvorbe miselnega vzorca v besedilo in oblikovanja besedila

KRITERIJI USPEŠNOSTI PRETVORBE MISELNEGA VZORCA V BESEDILO IN OBLIKOVANJA BESEDILA:

Uspešen bom, ko bom:

- v besedilo vključil podatke iz miselnega vzorca,
- v besedilu zapisal bistvene podatke v obliki povedi (z veliko raččnico in končnim ločilom),
- povedi v besedilu smiselno razvrstil,
- v zaporednih povedih uporabil različne besede (besede se ne bodo ponavljale),
- sebo le opisoval in v besedilo ne bom vključil svojega mnenja o njej.

Slika 7: Dopolnitev kriterijev uspešnosti pretvorbe miselnega vzorca v besedilo in oblikovanja besedila

OPIS OSEBE: opis družinskega člana / opis vrstnika

Kriteriji uspešnosti	Uspešen bom, ko bom:	Stopnja dosege kriterija (zelena – dosegam, rumena – delno dosegam, rdeča – (še) ne dosegam)	
MISELNI VZOREC	v miselni vzorec opisa osebe vključil ključne besede te besedilne vrste,		1/2
	miselni vzorec oblikoval s pomočjo ključnih besed in bistvenih podatkov (in ne povedi ali delov povedi),		2/2
	ključne besede in bistvene podatke smiselno razporedil v miselnem vzorcu (vsi bistveni podatki določene ključne besede bodo zapisani skupaj in pod ključno besedo),		2/2
BESEDILO	v besedilo vključil podatke iz miselnega vzorca,		2/2
	v besedilu zapisal bistvene podatke v obliki povedi (z veliko začetnico in končnim ločilom),		2/2
	povedi v besedilu smiselno razvrstil,		2/2
	v zaporednih povedih uporabil različne besede (besede se ne bodo ponavljale),		1/2
	osebo le opisoval in v besedilo ne bom vključil svojega mnenja o osebi,		1/2
GOVORNI NASTOP	govoril knjižno,		1/2
	govoril primerno hitro (ne prepočasi in ne prehitro),		2/2
	govoril primerno glasno (ne pretiho in ne preglasno),		2/2
	gledal poslušalce (ne bom gledal ves čas le v eno točko ali v tla),		2/2
	se ne bom naslanjal na tablo, igral z rokami.		2/2

Merska lestvica:

Odstotek doseženih točk (%)	Število doseženih točk	Ocena
100–91	26–24	odlično (5)
90–78	23–21	prav dobro (4)
77–61	20–16	dobro (3)
60–46	15–12	zadostno (2)
45 in manj	11 in manj	nezadostno (1)

Število doseženih točk: 22

Ocena: prav dobro (4)

Slika 8: Točkovanje kriterijev

kriterije uspešnosti pretvorbe miselnega vzorca v besedilo in oblikovanja besedila. Zapisali smo jih na plakat in ga postavili na vidno mesto v učilnici (sliki 4 in 5).

5. Povratna informacija sovrstnikov in vrstniško vrednotenje izdelanih miselnih vzorcev in zapisanih besedil

Vsak učenec je izbral vrstnika, ki si je ogledal njegov miselni vzorec in besedilo (opis sebe). Pod njima je izpisal kriterije uspešnosti, ki jih je učenec s svojima izdelkoma povsem dosegel, delno dosegel oz. jih (še) ni dosegel. Na podlagi te povratne informacije so učenci napisali popravo miselnega vzorca in besedila.

6. Govorni nastopi, določanje kriterijev uspešnosti izvedbe govornih nastopov

Zapisano besedilo so učenci ustno predstavili svojim vrstnikom v obliki govornih nastopov. Vsak učenec je po svoji izvedbi govornega nastopa povedal, kaj je bilo pri njegovem govornem nastopu dobro, kaj (še) ne in kako bi govorni nastop lahko izboljšal. Povratno informacijo sem vsakemu učencu v enaki tridelni obliki podala tudi sama in nekaj drugih učencev.

Na podlagi teh dejavnosti so učenci nato določili kriterije uspešnosti izvedbe govornih nastopov. Zapisali smo jih na plakat, ki smo ga postavili na vidno mesto v učilnici (slika 6).

7. Samovrednotenje izvedenega govornega nastopa glede na kriterije uspešnosti

Vsak učenec je izpisal tiste kriterije uspešnosti, ki jih je popolnoma dosegel, delno dosegel oz. jih (še) ni dosegel.

Nato smo se dogovorili, da bomo za namene vrednotenja pripravili skupno preglednico vseh kriterijev. Tako sem kriterije uspešnosti izdelave miselnega vzorca, pretvorbe miselnega vzorca v besedilo in oblikovanja besedila ter izvedbe govornih nastopov zapisala v preglednico z naslovom Opis osebe (priloga 2).

8. Utrjevanje in preverjanje ter dopolnitev kriterijev uspešnosti

Učenci so s pomočjo izdelave miselnega vzorca in pretvorbe le-tega v besedilo opisali družinskega člana. Miselne vzorce in besedila sem pretvorila v elektronsko obliko (vstavila sem jih na elektronske prosojnice). Učenci so besedilo ustno predstavili v obliki govornega nastopa. Po govornem nastopu smo si učenci na elektronski tabli ogledali miselni vzorec in besedilo ter vrstniku podali ustno tridelno povratno informacijo

(povedali so, kaj je dobro naredil, česa (še) ne in kako bi lahko svoj miselni vzorec, besedilo in govorni nastop še izboljšal). Ugotovili so, da nekateri učenci niso objektivno opisovali družinskih članov, ampak so v opise vključili tudi svoje mnenje o njih (npr. Je najbolj prijazen človek, kar jih poznam. Je zelo pametna.). Strinjali so se, da bi bilo treba kriterije uspešnosti pretvorbe miselnega vzorca v besedilo in oblikovanja besedila dopolniti še z enim kriterijem (slika 7).

Nato je učenec glede na skupno povratno informacijo z barvo na učnem listu Opis osebe označil stopnjo doseganja posameznega kriterija uspešnosti izdelave miselnega vzorca, njegove pretvorbe v besedilo in izvedbe govornega nastopa (zelena – dosegam, oranžna – delno dosegam, rdeča – (še) ne dosegam).

9. Priprava tretjega miselnega vzorca, pretvorba le-tega v besedilo in govorni nastop, povratna informacija vrstnikov, samovrednotenje in vrednotenje

Učenci so lahko v skladu z lastno željo in interesom opisali in predstavili še tretjo osebo – opis vrstnika. Postopek dela je potekal na enak način kot pri izdelavi opisa družinskega člana. Tisti učenci, ki se niso odločili še za izdelavo in predstavitev tretjega opisa osebe, so pisno utemeljili svojo odločitev. Večina jih je zapisala, da so uspešno dosegli vse oz. veliko večino vseh kriterijev, dva učenca sta bila zadovoljna s svojim delom, kljub temu da sta nekaj kriterijev delno dosegla, en učenec pa je zapisal, da se mu ne da pripraviti in predstaviti še enega opisa osebe.

10. Ocenjevanje govornega nastopa

Učenci so predlagali da vsak kriterij točkujemo z 2 točkama, pri čemer učenec dobi 2 točki za dosežen kriterij, 1 točko za delno dosežen kriterij in 0 točk za (še) ne dosežen kriterij. S tem smo poskušali zagotoviti objektivnost ocenjevanja (slika 8).

Pragove za oceno smo določili v skladu z mersko lestvico, ki je bila določena v letni pripravi za slovenščino.

Učenci, ki so pripravili in predstavili opis družinskega člana in opis vrstnika, so lahko izbrali, kakšno načrtovanje v obliki miselnega vzorca, njegovo ubesediljenje in oblikovanje besedila ter izvedbo govornega nastopa bodo predložili v ocenjevanje. Svojo izbiro so utemeljili. Velika večina učencev je povedala, da so izbrali izdelek, za katerega so dosegli boljše kriterije uspešnosti. Učenci, ki pa so pripravili in predstavili samo opis družinskega člana, pa je bila ocena pridobljena le na podlagi tega izdelka (dokaza).

11. Samorefleksija

Po zaključku aktivnosti so učenci zapisali pisno refleksijo na opravljene dejavnosti, in sicer tako, da so zapisali odgovore na tri vprašanja.

VPRAŠANJA ZA REFLEKSIJO

1. »Kaj sem se ob dejavnostih novega naučil/a?«
2. »Kaj mi je delalo največje težave?«
3. »Na kaj bom pri načrtovanju in izvedbi nadaljnjih govornih nastopov najbolj pozoren/a?«

Učenci so povedali, da so spoznali, kako pomembna je povratna informacija ali sovrstnika ali učiteljice, ki ti omogoča, da svoje znanje izboljšaš. Spoznali so tudi, da je dobro izkoristiti vse priložnosti za izboljšanje svojega znanja, kar posledično omogoča tudi pridobitev boljše ocene. Poznavanje vseh ključnih besed pa je bila ključna stvar, ki je večini učencev delala največ težav. Nekateri so tudi povedali, da so imeli težave s tem, da niso v besedilo vključili vseh ključnih besed in/ali bistvenih podatkov oz. da so v besedilo napisali ključne besed in/ali bistvene podatke, ki jih niso vključili v miselni vzorec. Pri naslednjih načrtovanjih in izvedbah govornih nastopov pa bodo najbolj pozorni na to, da bodo besedila za govorni nastop zapisali čitljivo, ker ko so prebirali zapise drugih sošolcev, marsikatero besede niso znali prebrati. Pozorni bodo tudi na rabo knjižnih besed in zapis besedila, ki ne bo sestavljeno samo iz naštevanja ključnih besed in/ali bistvenih podatkov, ampak bo vsebovalo več povedi. Med nastopom pa bodo večkrat pogledali publiko, saj je govorni nastop namenjen njej in ne le ustni predstavitvi besedila.

Sklep

Področje načrtovanja in izvedbe govornih nastopov je pri pouku slovenščine ena izmed dejavnosti, s katero se učenci koncentrično srečujejo pri pouku slovenščine v vsakemu razredu osnovnošolskega izobraževanja. Zaradi tega je pomembnost sistematičnega načrtovanja in izvedbe nujna, saj učencem omogoča, da svoje znanje nadgrajujejo in izboljšujejo. S formativnim spremljanjem učenja pa je ta pot edukacije podprta še s konstruktivno usmerjenimi povratnimi informacijami, ki posameznika usmerjajo k optimalnemu razvoju znanja. Z vključitvijo tega procesa v vzgojno-izobraževalno delo pa sem želela učence tudi postaviti v aktivno vlogo, da lahko svoje znanje z lastnim delom kakovostnejše izgrajujejo. Tako

so sodelovali pri oblikovanju namenov učenja, kriterijev uspešnosti, podajanju povratnih informacij vrstnikov, samovrednotenju, se odločali za izvedbo dejavnosti, sodelovali pri oblikovanju točkovnika za vrednotenje uspešnosti dosege kriterijev idr. Teža odgovornosti za učenje in pridobljeno znanje se je tako postopoma prenašala na njih. Čeprav so jim nekatere aktivnosti sprva predstavljale nekaj težav (npr. oblikovanje ustrezne povratne informacije), so jih ob večkratnih izvedbah postopoma usvajali in izboljševali. Menim, da opisan primer izvedbe tako predstavlja eno od možnih poti realizacije izbranih ciljev učnega načrta za slovenščino, hkrati s tem pa tudi spodbudo za uporabo elementov formativnega spremljanja tudi na drugih področjih vzgojno-izobraževalnega dela.

Viri in literatura:

- Cajhen, N. idr. (2009). *Gradim slovenski jezik 4. Priročnik za učitelje* [Elektronski vir] : predstavitev učnih enot za slovenščino v 4. razredu osnovne šole. Dostopno na: <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:doc-6C916WI9> (29. 4. 2018).
- Čadež, S. (2012). Vodenje pouka z uporabo podatkov o napredku učencev. V: *Vodenje v vzgoji in izobraževanju*, letnik 10, številka 2, str. 93-113, 144. Dostopno na: <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:doc-R5RMOU7C> (8. 6. 2018).
- Holcar Brunauer, A. idr. (2016). *Formativno spremljanje v podporo učenju: priročnik za učitelje in strokovne delavce*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Komljanc, N. (2008). Razvoj didaktike ocenjevanja znanja. V: *Didaktika ocenjevanja znanja*. Zbornik prispevkov (str. 8–23). Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Križaj, M. idr. (2000). *Slovenščina v 1. triletju devetletne osnovne šole*. Trzin: Izolit.
- Učni načrt. Program osnovna šola. Slovenščina*. (2011). Dostopno na: http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/os/prenovljeni_UN/UN_slovenscina_OS.pdf (24. 8. 2015).

Priloga 1: Pisno gradivo

A

Moji sestri je ime Tajda. Obiskuje glasbeno šolo, kjer se uči igrati klavir. Stara je 15 let. Visoka je 168 cm in tehta 60 kg. Rada bere pustolovske romane in riše z barvami na platno. Ima dolge kodraste rjave lase. Večkrat si jih spne v čop ali jih splete v kito. V prostem času trenira atletiko in pleše v plesni šoli Urška. Največkrat nosi kontaktne leče, včasih pa tudi očala. Ima majhen nos in usta. Ne sme piti kravjega mleka, ker je alergična nanj. Redko nosi nizke črne čevlje. Največkrat je oblečena v kratko rdečo majico. Čeznjo si pogostokrat obleče rjavo jopico. Vsak dan si nadene pisano ogrlico in srebrne uhane v obliki zvezd. Najraje nosi temnejše dolge hlače, včasih pa je oblečena tudi v krajše vijolično krilo. Običajno je obuta v bele športne copate. Nosi tudi veliko roza uro. Na okroglem obrazu ima rjave pege. Njene oči so temno rjave.

B

Moji sestri je ime Tajda. Stara je 15 let. Visoka je 168 cm in tehta 60 kg. Ima dolge kodraste rjave lase. Večkrat si jih spne v čop ali jih splete v kito. Na okroglem obrazu ima rjave pege. Njene oči so temno rjave. Največkrat nosi kontaktne leče, včasih pa tudi očala. Ima majhen nos in usta. Največkrat je oblečena v kratko rdečo majico. Čeznjo si pogostokrat obleče rjavo jopico. Najraje nosi temnejše dolge hlače, včasih pa je oblečena tudi v krajše vijolično krilo. Običajno je obuta v bele športne copate. Redko nosi nizke črne čevlje. Vsak dan si nadene pisano ogrlico in srebrne uhane v obliki zvezd. Nosi tudi veliko roza uro. V prostem času trenira atletiko in pleše v plesni šoli Urška. Rada bere pustolovske romane in riše z barvami na platno. Obiskuje glasbeno šolo, kjer se uči igrati klavir. Ne sme piti kravjega mleka, ker je alergična nanj.

C

Ime: Tajda. Starost: 15 let. Višina: 168 cm. Masa: 60 kg. Lasje: dolgi, kodrasti, rjavi, večkrat speti v šopu ali kiti. Obraz: okrogel, na njem rjave pege, temno rjave oči, nosi kontaktne leče, včasih očala, majhen nos in usta. Oblačila: kratka rdeča majica, pogostokrat rjava jopica, temnejše dolge hlače, včasih krajše vijolično krilo. Obutev: beli športni copati, redko nizki črni čevlji. Nakit: pisana ogrlica, srebrni uhani v obliki zvezd, velika roza ura. Konjički: atletika, ples v plesni šoli Urška, branje pustolovskih romanov, risanje z barvami na platno, igranje klavirja. Posebnosti: alergija na mleko.

Č

Moja sestra je Tajda. Tajda je stara 15 let. Visoka je 168 cm in tehta 60 kg. Tajda ima dolge kodraste rjave lase. Lase ima spete v čop ali v kito. Tajda ima na okroglem obrazu rjave pege. Ima temno rjave oči. Tajda največkrat nosi kontaktne leče, včasih pa tudi očala. Ima majhen nos in usta. Ima kratko rdečo majico. Ima rjavo jopico. Ima tudi temnejše dolge hlače in vijolično krilo. Ima bele športne copate in nizke črne čevlje. Ima pisano ogrlico in srebrne uhane v obliki zvezd. Tajda ima tudi veliko roza uro. Tajda trenira atletiko in pleše v plesni šoli Urška. Tajda rada bere pustolovske romane in riše z barvami na platno. Tajda obiskuje glasbeno šolo, kjer se uči igrati klavir. Tajda ne sme piti kravjega mleka, ker je alergična nanj.

D

Moja sestra je Tajda. Hodi v 4. razred. Med poletnimi počitnicami je bila pri babici. Tam je spoznala deklico Jasno. Vsak dan sta se igrali z žogo. Nekaj časa je bila tudi na morju. Letos se je naučila plavati. Včeraj pa je bila prvič v glasbeni šoli. Začela se je učiti igranje na klavir. Zvečer pa je skupaj s starši gledala televizijo. Tajda obožuje igranje v parku. Vsak dan ga obišče s svojima sošolcema Matejem in Tino.

Priloga 2: Preglednica s kriteriji uspešnosti

OPIS OSEBE: opis družinskega člana/opis vrstnika

KRITERIJI USPEŠNOSTI	USPEŠEN BOM, KO BOM:	STOPNJA DOSEGE KRITERIJA (zelena – dosegam, rumena – delno dosegam, rdeča – (še) ne dosegam)
MISELNI VZOREC	v miselni vzorec opisa osebe vključil ključne besede te besedilne vrste,	
	miselni vzorec oblikoval s pomočjo ključnih besed in bistvenih podatkov (in ne povedi ali delov povedi),	
	ključne besede in bistvene podatke smiselno razporedil v miselnem vzorcu (vsi bistveni podatki določene ključne besede bodo zapisani skupaj in pod ključno besedo),	
BESEDILO	v besedilo vključil podatke iz miselnega vzorca,	
	v besedilu zapisal bistvene podatke v obliki povedi (z veliko začetnico in končnim ločilom),	
	povedi v besedilu smiselno razvrstil,	
	v zaporednih povedih uporabil različne besede (besede se ne bodo ponavljale),	
	osebo le opisoval in v besedilo ne bom vključil svojega mnenja o osebi,	
GOVORNI NASTOP	govoril knjižno,	
	govoril primerno hitro (ne prepočasi in ne prehitro),	
	govoril primerno glasno (ne pretiho in ne preglasno),	
	gledal poslušalce (ne bom gledal ves čas le v eno točko ali v tla),	
	se ne bom naslanjal na tablo, igral z rokami.	